

Eduard en Klara

Adelaar-van Huiden

Zij vluchtten in de dood

Eduard Adelaar

Geboren in

Gorinchem op 8 maart 1873

Overleden in

Zwolle op 8 april 1943

Klara Adelaar-van Huiden

Geboren in

Oude Pekela op 26 juni 1875

Overleden in

Zwolle op 8 april 1943

Vaar je begint

Dit is de lesbrief over Eduard en Klara Adelaar-van Huiden. Zoek hun portret op in de tentoonstelling en beantwoord de vragen.

Opdracht : 1

Eduard en Klara Adelaar-van Huiden waren Joodse Zwollenaren. Toen de Duitsers – onder leiding van Adolf Hitler – op 10 mei 1940 Nederland binnenvielen, waren Eduard en Klara al oudere mensen.

→ Reken uit hoe oud Eduard en Klara waren op 10 mei 1940.

Eduard was jaar.

Klara was jaar.

Opdracht : 2

Eduard en Klara woonden in de Soendastraat 14.

→ Bekijk de stadsplattegrond van Zwolle en zoek de Soendastraat op.

Zet een kruisje bij het huis van Eduard en Klara.

Opdracht 3

Aan het begin van de Duitse bezetting woonden er ongeveer 800 Joden in Zwolle. Al snel kregen zij te maken met anti-Joodse maatregelen. Joodse kinderen moesten naar aparte scholen (1941), Joden mochten niet meer naar het park, zwembad, bioscoop of het café (1941), Joden kregen een grote J in hun persoonsbewijs (1942) en niet veel later moesten zij verplicht een gele Jodenster dragen (1942). Maar het werd nog erger. Vanaf 1942 moesten Joodse Nederlanders zich melden in het doorgangskamp Westerbork. Zoek de oproep (hieronder op de foto) op in de tentoonstelling en bekijk hem goed.

Zentralstelle für jüdische Auswanderung Amsterdam
Adama v. Scheltemaplein 1
Telefoon 97001

1

Nº 77915

OPROEPING!

Aan Margaretha [redacted] L. No.

U moet zich voor eventuele deelname aan een, onder politietoezichtstaande, werkverruiming in Deutschland voor persoonsonderzoek en geneeskundige keuring naar het doorgangskamp Westerbork, station Hooghalen, begeven.

Daartoe moet U op 30.10.42 om _____ uur op de verzamelplaats Joodische Schouwburg aanwezig zijn

Als bagage mag medegenomen worden:

- 1 koffer of rugzak
- 1 paar werklaarzen
- 2 paar sokken
- 2 onderbroeken
- 2 hemden
- 1 werkpak
- 2 wollen dekens
- 2 stel beddengoed (overtrek met laken)
- 1 eetnap
- 1 drinkbeker
- 1 lepel en
- 1 pullover
- handdoek en toiletartikelen

en eveneens marschproviand voor 3 dagen en alle aan U uitgereikte distributiekaarten met inbegrip van de distributiestamkaart.

De mee te nemen bagage moet in gedeelten gepakt worden.

a. **Noodzakelijke reisbehoeften**
daartoe behoren: 2 dekens, 1 stel beddengoed, levensmiddelen voor 3 dagen, toiletgerei, etensbord, eetbestek, drinkbeker,

b. **Groote bagage**
De onder b. vermelde bagage moet worden gepakt in een stevige koffer of rugzak, welke op duidelijke wijze voorzien moet zijn van naam, voornamen, geboortedatum en het woord „Holland”.
Gezinsbagage is niet toegestaan.
Het voorgaande moet nauwkeurig in acht genomen worden, daar de groote bagage in de plaats van vertrek afzonderlijk ingeladen wordt.
De verschillende bewijs- en persoonspapieren en distributiekaarten met inbegrip van de distributiestamkaart mogen **niet bij de bagage verpakt worden**, doch moeten, voor onmiddellijk vertoon gereed, medege dragen worden.
De woning moet ordelijk achtergelaten en afgesloten worden, de huissleutels moeten worden medegenomen.
Niet medegenomen mogen worden: levend huisraad.

K 372

→ a Als je de oproep mocht geloven, moesten de Joden zich melden voor een geneeskundige keuring om daarna aan het werk te gaan in Duitsland. Was dit waar of niet? Kruis het juiste antwoord aan.

☐ Waar ☐ Niet waar

→ b Waarom denk je dat?

→ c Wat gebeurde er wel in Westerbork? Bekijk voordat je antwoord geeft op deze vraag eerst dit filmpje over Kamp Westerbork op

<https://www.schooltv.nl/video/kamp-westerbork-een-doorgangskamp-in-drenthe/#q=westerbork>

Opdracht 4

→ a Wat zou jij doen als je zo'n oproep zou krijgen? Omcirkel het door jou gekozen antwoord.

vluchten naar het buitenland

onderduiken

doen wat de Duitsers opdroegen: op de trein stappen naar Westerbork

net doen alsof je de brief niet ontvangen had en gewoon thuis blijven

→ b Licht je keuze toe

Opdracht 5

Toen Eduard en Klara in april 1943 deze oproep voor het doorgangskamp Westerbork kregen, besloten zij om niet te gaan. Ook doken ze niet onder. Ze namen een verdrietig besluit.

→ a Wat deden ze?

→ b Kun je begrijpen waarom Eduard en Klara zo'n verdrietig besluit namen?

☐ Ja

Leg uit waarom

☐ Nee

Leg uit waarom

☐ Ik weet het niet

Leg uit waarom

Opdracht : 6

Eduard en Klara liggen begraven op de Joodse begraafplaats aan de Kuyterhuislaan in Zwolle. Op de foto zie je hun grafstenen.

→ Bekijk de stadsplattegrond van Zwolle en zoek de Joodse begraafplaats op. Zet een kruisje op de juiste plaats.

Opdracht : 7

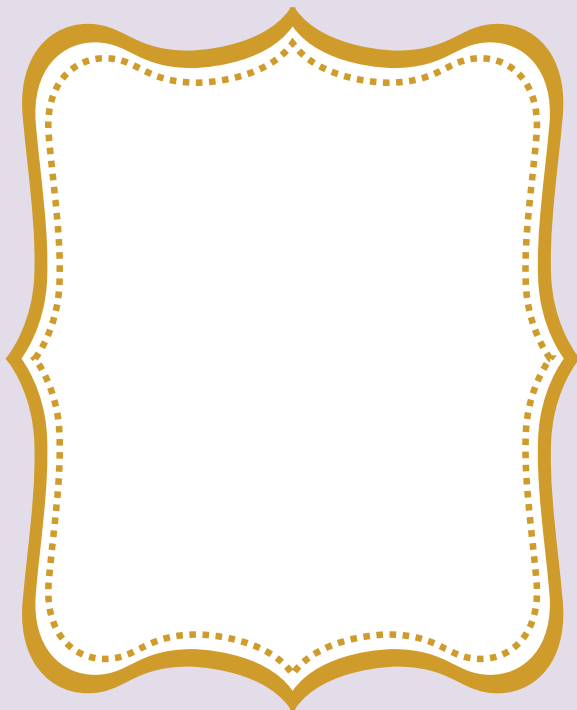
Eduard en Klara hadden één zoon, Siegfried (Sieg). Hij werd samen met zijn vrouw Alida vermoord in het vernietigingskamp Auschwitz. Hun dochters, Dorothea en Clara overleefden de oorlog in de onderduik. Zij wonen nu in Israël.

→ Ga op zoek naar foto's van Eduard, Klara, Siegfried, Alida, Dorothea en Clara en plak ze in de vlakken hieronder.

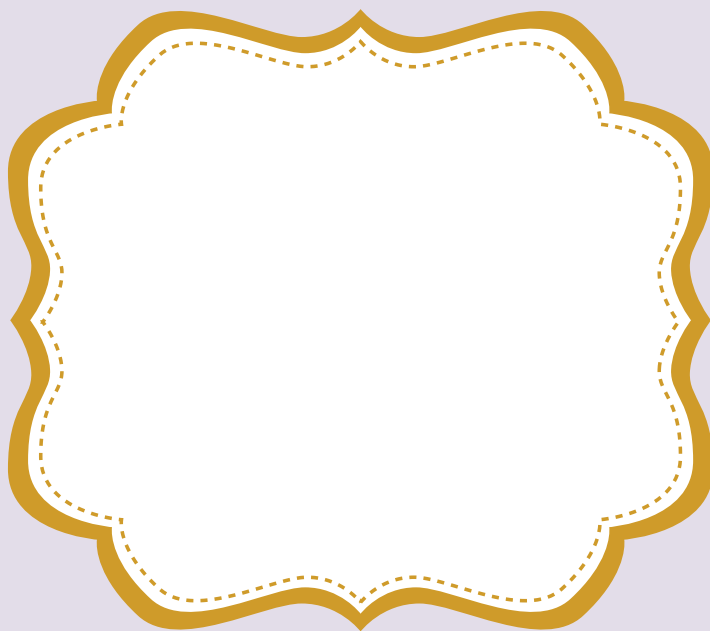
Voor je zoektocht kun je gebruik maken van de volgende websites:

<http://www.judaica-zwolle.nl>, <https://www.mijnstadmijndorp.nl> of

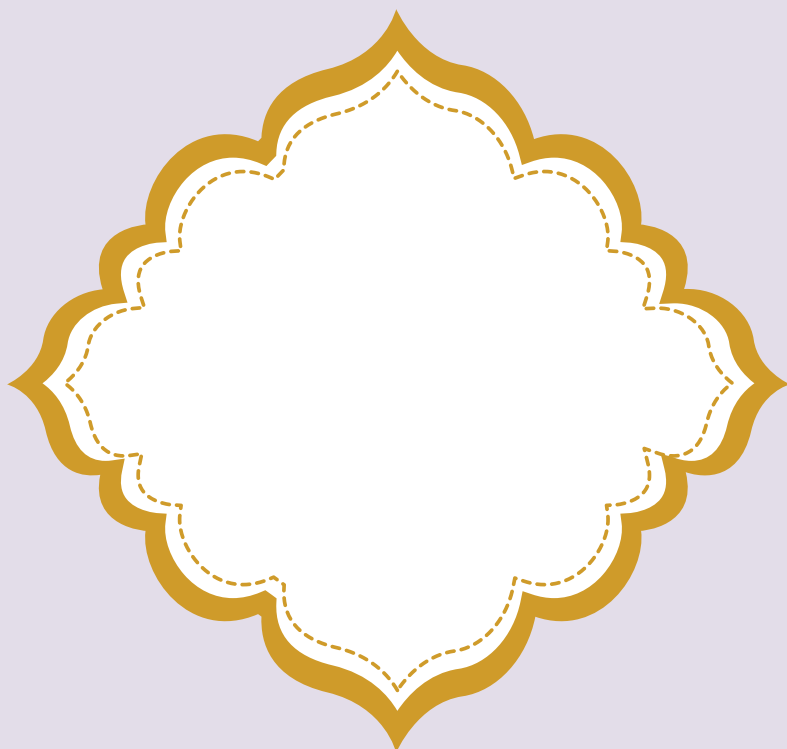
<https://www.joodsmonument.nl>

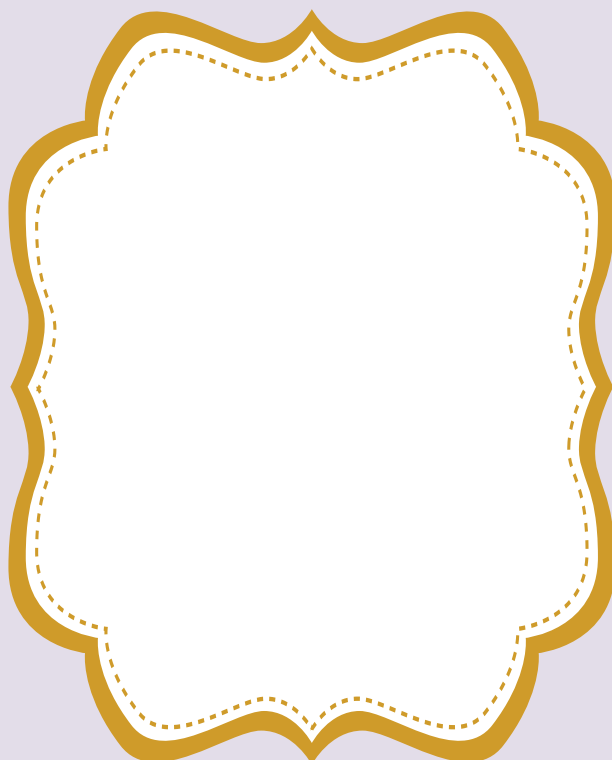
Eduard en Klara

Siegfried en Alida

Dorothea (ze heet nu Dorrit)

Clara (ze heet nu Ora)